

Ο Άγιος Νικόλαος επιστρέφει στο Αρεδιού

> Πιστό αντίγραφο της εικόνας του 14ου αιώνα προσφέρθηκε στο ναό της κοινότητας

Ένα αντίγραφο της εικόνας του Αγίου Νικολάου από το ναό της Παναγίας στο Αρεδιού παραδόθηκε στον Πανερότατο Μητροπολίτη Ταμασού και Ορεινής Ησαΐα από το διευθυντή του Βυζαντινού Μουσείου και Πνακοθήκης του Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ'. Η εικόνα αυτή χρονολογείται γύρω στο 1400 και εκτίθεται στο Βυζαντινό Μουσείο του Ιδρύματος. Ο Πανερότατος παραλαμβάνοντας το αντίγραφο εξέφρασε τις ευχαριστίες του και ανέφερε ότι θα τοποθετήσει το πιστό αντίγραφο στο εικονοστάσιο του Ιερού Ναού της Παναγίας στο Αρεδιού από όπου προέρχεται η παλαιά εικόνα.

Προσφέρθηκε από το Βυζαντινό Μουσείο και Πνακοθήκη του Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ'

Η εικόνα αποτελείται από δύο κάθετες σανίδες οι οποίες ενώνονται μεταξύ τους με δύο τρέσες, οι οποίες κατά τη συντήρηση έχουν αντικατασταθεί. Κατά μήκος των ενώσεων των σανίδων έχει προκληθεί απώλεια της προετοιμασίας και της ζωγραφικής επιφάνειας λόγω των εντάσεων μεταξύ των σανίδων. Πτώση της χρωματικής επιφάνειας προκλήθηκε και κατά μήκος όλου του κάτω μέρους της εικόνας, το οποίο πιθανόν βρισκόταν κάτω από πλαίσιο. Η άνω αριστερά γωνία της εικόνας έχει απολεσθεί και έχει αντικατασταθεί. Πτώση της ζωγραφικής επιφάνειας παρατηρείται γενικά σε μεγάλο τμήμα της εικόνας, ιδιαίτερα κάτω και στο κέντρο.

Ο Άγιος Νικόλαος ακολουθεί τον καθιερωμένο εικονογραφικό τύπο, όπως τον γνωρίζουμε (πρβλ. Διονύσιος εκ Φουρνά, Ερμηνεία, 291) ως ηλικιωμένος αρχιερέας με στρογγυλή γενειάδα και φαλάκρα. Αποδίδεται απόλυτα μετωπικός σε γύψινο ανάγλυφο βάθος από φυτικό διάκοσμο. Ευλογεί υψώνοντας το δεξί του χέρι έμπροσθεν του στήθους του, ενώ με το αριστερό κρατάει κλειστό ευαγγέλιο.

Το πρόσωπο, όπως και η όλη παράσταση παρουσιάζει έντονη σχηματοποίηση ιδιαίτερα στην απόδοση της γενειάδας και της κόμης του Αγίου. Η σάρκα πλάθεται σε καστανοπράσινο προπλασμό και ωχρορόδινα φώτα, γραψίματα με σιέννα και λευκές πινελιές για τις ρυτίδες. Παρομοίως αποδίδονται τα γένεια και η κόμη σε γκρίζες αποχρώσεις και λευκές πινελιές.

Ο Άγιος φορεί λευκό πολυσταύριο φαιλόνιο με κολάρο, που καλύπτει το λαιμό πίσω και στα πλάγια αφήνοντας ακάλυπτο μονάχο το μπροστινό μέ-

ρος, κατάκοσμο με επαναλαμβανόμενους καφέ σταυρούς σχηματίζοντας άκαμπο γεωμετρικό πλέγμα και κοσμείται στις πα-

ρυφές του κολάρου με ανάγλυφο φυτικό διάκοσμο. Πάνω από το φαιλόνιο φορεί ανοικτοπράσινο ωμοφόριο κοσμημένο με τρεις μεγάλους ανάγλυφους σταυρούς με τριφυλλόσχημες απολήξεις, που σταυρώνει έμπροσθεν του στήθους και η άκρη του οποίου καταλήγει στο αριστερό χέρι του αγίου. Φορεί, επίσης, χρυσά επιμόνακα διακοσμημένα με ανάγλυφα φυτικά κοσμήματα και πρασινόλευκο ωμοφόριο με τρεις ανάγλυφους χρυσούς σταυρούς με τριφυλλόσχημες απολήξεις.

Το κάλυμμα του κλειστού ευαγγελίου κοσμεείται ανάγλυφα με μεγάλο σταυρό με τριφυλλόσχημες απολήξεις στο κέντρο, από τον οποίο άρχονται παράλληλες διαγώνιες γραμμές. Το ευαγγέλιο απεικονίζεται με κλίση λοξώς προς τα αριστερά, ώστε να φαίνονται οι πορφυρές ακμές των σελίδων.

Ο φωτιστέφανος του Αγίου είναι χρυσός (πολύ φθαρμένο σήμερα) και έξεργος και κοσμεείται με ανάγλυφα σχέδια φυτικών βλαστών που περιβάλ-

Ο Άγιος Νικόλαος ακολουθεί τον καθιερωμένο εικονογραφικό τύπο, όπως τον γνωρίζουμε ως ηλικιωμένος αρχιερέας με στρογγυλή γενειάδα και φαλάκρα. Αποδίδεται απόλυτα μετωπικός σε γύψινο ανάγλυφο βάθος από φυτικό διάκοσμο. Ευλογεί υψώνοντας το δεξί του χέρι

Ο διευθυντής του Βυζαντινού Μουσείου και Πνακοθήκης του Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ', Πάνης Ηλιάδης με τον Πανερότατο Μητροπολίτη Ταμασού και Ορεινής Ησαΐα

Εικονογραφία - Συγκρίσεις - Χρονολόγηση

Η απόδοση της μορφής του Αγίου στη *maniera cypriota*, την υβριδική τεχνοτροπία του 13ου αιώνα, που συνδυάζει στοιχεία υστεροκομνηνειακής ζωγραφικής και δυτικής τέχνης (Μουρίκι 1995, 408), όπως επίσης και η χρήση γύψινων ανάγλυφων διακοσμήσεων στο φωτιστέφανο, στο ευαγγέλιο, στα επιμόνακα κλπ παραπέμπουν σε εικόνες του 13ου αιώνα, όπως ο Άγιος Ιωάννης ο Λαμπαδιστής (Ιερά Μητρόπολις Μόρφου, αρ. 5, σ. 252 (Χρ. Χατζηκριστοδούλου)), Άγιος Βασίλειος στο Μουσείο της Μονής Κύκκου (Ιερά Μητρόπολις Μόρφου, αρ. 2, σ. 244 (Σ. Περίδης)) και ιδιαίτερα στην εικόνα του Αγίου Νικολάου της Στέγης με τη σχηματοποιημένη μορφή του.

Σύμφωνα με μελέτη του δρ Πάνη Ηλιάδη, οι μεγάλοι ανάγλυφοι, δυτικού τύπου σταυροί που κοσμούν την εικόνα μας, καθώς επίσης και η διακόσμηση του βάθους που διαφέρει από το απλό γεωμετρικό πλέγμα του 13ου αιώνα (Παπαγεωργίου 1991, εικ. 35) παραπέμπουν σε μεταγενέστερη περίοδο. Αντίστοιχος ανάγλυφος σταυρός με τριφυλλόσχημες απολήξεις απαντάται σε ιταλικό πίνακα του 1380-90 που απεικονίζει την Αγία Όρσολα που προστρέχει σε βοήθεια της Πίζας (Carli 1994, fig. XX, XXI). Διακοσμητικά μοτίβα με χαμηλό ανάγλυφο, όπως στην εικόνα μας, απαντώνται σε εικόνες του τέλους του 14ου αιώνα-αρχών 15ου αιώνα, όπως εκείνης του Χριστού Παντοκράτορος (Ιερά Μητρόπολις Μόρφου, αρ. 2, σ. 244 (Σ. Περίδης)) και της Παναγίας Αθνασιώτισσας (Χατζηκριστοδούλου, Παπαιωακείμ 2000, εικ. 23).

Η επιγραφή «Ο ΕΝ ΜΙΡΟΙΣ» ενδέχεται να υπονοεί σύνδεση της εικόνας μας με εκείνη που σύμφωνα με το χρονογράφο Λεόντιο Μαχαίρα μεταφέρθηκε το 1362 από τα Μύρα της Λυκίας με το στόλο του βασιλέως Πέτρου της Κύπρου και αφιερώθηκε στο λατινικό καθεδρικό ναό του Αγίου Νικολάου της Αμμοχώστου (Leontios Makhaïras, 127) εξού και η επωνυμία του Αγίου στην εικόνα. Βάσει όλων των ενδείξεων που προαναφέρθηκαν, η εικόνα μπορεί να χρονολογηθεί γύρω στο 1400.

ΓΕΛΑΤΕ ΓΙΑΤΙ ΧΑΝΟΜΑΣΤΕ!

Μην χάσετε την Κυριακή 17 Ιανουαρίου το δωρεάν ένθετο του «Φ»

Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΣΕ ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΕΣ
ΤΑ 50 ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΜΕ ΕΛΠΙΔΕΣ, ΠΟΝΟ ΚΑΙ ΠΙΚΡΟ ΓΕΛΙΟ
Γεγονότα και πρόσωπα, όπως τα σατίρισαν με το πένακι τους επιφανείς σκιτσογράφοι

* Κραυγές πόνου, αγανάκτησης και οργής, αλλά και βάλαμο στις πληγές από τους γελοιογράφους

* Σατιρικός σχολιασμός των πιο σημαντικών γεγονότων στην 50χρονη ζωή της Κυπριακής Δημοκρατίας

* Η αλά ΚΥΡ συνταγή της εύστοχης πολιτικής γελοιογραφίας

- 47 γελοιογραφίες επιφανών καλλιτεχνών και γνωστών σκιτσογράφων
- Γιώργου Μαυρογένη
- Μέντη Μποσαντζόγλου (Μποστ)
- Φωκίωνα Δημητριάδη
- Κώστα Μητρόπουλου
- Αρχέλαου Αντώνη
- Βαγγέλη Παυλίδη
- Διογένη Καμένου
- Γιάννη Κυριακόπουλου (ΚΥΡ)
- Γιάννη Ιωάννου
- Άντη Ψημενόπουλου
- Σπύρου Κέττη
- Γιάννη Καλιτζή
- Αντώνη Κέλλα
- Ανδρέα Πετρουλάκη
- Στάθη Σταυρόπουλου
- Παναγιώτη Μαραγκού
- Θανάση Παπασπυρόπουλου
- Πέτρου Παπαπέτρου (ΠΙΝ)